

МАКЕДОНСКА АКАДЕМИЈА
НА НАУКИТЕ И УМЕТНОСТИТЕ

НАУЧЕН СОБИР

СТО ГОДИНИ ОД БАЛКАНСКИТЕ ВОЈНИ

МАНУ, 3–4 декември 2012 година

ОРГАНИЗАЦИОНЕН ОДБОР

акад. Владо Камбовски – акад. Иван Катарциев – акад. Блаже Ристовски –
акад. Георги Старделов – акад. Луан Старова – проф. д-р Драги Ѓоргиев –
проф. д-р Наташа Котлар-Трајкова – проф. д-р Македонка Митрова –
проф. д-р Марија Пандевска – проф. д-р Ирена Стефоска –
проф. д-р Тодор Чепреганов – проф. д-р Ахмет Шериф –
проф. д-р Музафер Бислими – проф. д-р Владо Поповски –
проф. д-р Ванчо Ѓорѓиев – проф. д-р Далибор Јовановски –
доц. д-р Шефкет Зеколи – д-р Александар Стојчев

СЕКРЕТАРИ

Вонр. проф. д-р Нуман Аруч – Нада Хаџи-Николова –
Гоце Алексоски

ПРОГРАМА

3 декември 2012 година (понеделник)

9.30–10.15 часот

Свечено отворање на научниот собир

Претседателство:

**Акад. Владо Камбовски, акад. Иван Катарџиев
и проф. д-р Тодор Чепреганов**

**Акад. Владо Камбовски, претседател
Македонска академија на науките и уметностите – Скопје**

**Од Балкански војни – до балкански мир:
македонски аспекти**

Поздравни обраќања

6. Доц. д-р Марија Емилија Кукубајска
Филолошки факултет – Штип

**Примери за пристрасно игнорирање
на македонскиот идентитет: Роберт Каплан,
Балкански духови**

11.30–12.00 часот

Кафе-пауза

12.00–13.45 часот

II сесија

**Модератори: проф. д-р Силвана Сидоровска-Чуповска
и м-р Никола Минов**

1. М-р Никола Минов
Филозофски факултет, Институт за историја – Скопје

Власите во Балканските војни

2. Проф. д-р Силвана Сидоровска-Чуповска
Институт за национална историја – Скопје

**Политичките и просветните прилики во Велес
(1912-1913) – Дописки во весникот „Право“
(1910-1913) и во списанието „Македонски глас“
(1913-1914)**

3. М-р Оливер Цацков
Катедра за историја и археологија – Штип

**Воените, економските и политичките последици
од Првата балканска војна врз животот на народот
во Штип и Штипско**

Makedonska akademija na naukite i umetnostite
Bul. Krste Misirkov 2, Skopje, Republika Makedonija
Tel.: + 389 2 3235-400; Faks: + 389 2 3235-501
e-mail: congress@manu.edu.mk

Др. Марија Емилија КУКУБАЈСКА

**ПРИМЕРИ ЗА ПРИСТРАСНО ИГНОРИРАЊЕ
НА МАКЕДОНСКИОТ ИДЕНТИТЕТ:
РОБЕРТ КАПЛАН, БАЛКАНСКИ ДУХОВИ**

Анстракт

Историјата не ја прават само победници, но и предавници или импровизатори на објективноста. Целта на овој труд е да анализира во Балкански духови, примери на непроверени стереотипи и необјективно прикажување, дезинформирање, изоставање, некоригирање на стари информации и нерешавање на фалсификати во историските податоци за Македонија – пред и во периодот на 1912–1913 година. Трудот ја застапува потребата од транспарентно, одговорно и фактичко известување, особено во документарни книги кои имаат историски аспирации. Проблемот на пристрасност, необјективност, игнорирање и манипулирање на историски вистини во односите на балканските соседи и нивните сојузнички сили кон македонскиот народ, опстојува и пред 100 години, но книгата на Каплан покренува нови историско-културолошки прашања за био-етиката во историската и патеписна литература и во истражувачкото новинарство, особено низ современото одговорно истражување на „Источното прашање“ на Балканот. Во период на правење и растурање на држави од старата Отоманска империја, Каплан тенденциозно ја заменува одредницата македонски (народ) со бугарски, српски или грчки, без да контрастира најнови сознанија од современата историографија. Илустрациите се анализирани како пример за 1. потребата од преиспитување на непроверени, тенденциозно индоктринирани, политички пристрасни видувања и за 2. потребата од професионална и био-етичка одговорност во научната и дипломатската литература, во време на достапност на податоци.

Клучни зборови: Био-етика, непристрасно информирање, историско-културолошки фалсификати.

Marija Emilija KUKUBAJSKA, PhD

**EXAMPLES OF BIASED IGNORING OF THE MACEDONIAN IDENTITY:
ROBERT KAPLAN, BALKAN GHOSTS**

Abstract

History is not made by winners only, but by traitors or improvisers of objectivity, as well. This research aims to give a second look at examples from *Balkan Ghosts*, a book that diffuses insufficiently verified stereotypes, non-objective reporting, disinformation, omission and absence of correction of old and absence of new initiatives to solving false historic data about Macedonia prior to and during the Balkan wars of 1912–1913. The brief presentation is a renewed reminder of the need for transparent, responsible and factual testimony, particularly in books that aspire to be history travelogues. The issue of bias, non-objectivity, ignoring and manipulation of historic truth about Balkan neighbors, and their allies, toward the Macedonian people persists for more than 100 years. Yet Kaplan's book raises new historic-cultural questions of bio-ethics universal standards for history, travel books and investigative reporting, from a standpoint of updated responsibility in researching the Balkan "Eastern question". During the making and breaking of nation-states out of the failing Ottoman Empire, Kaplan tendentiously replaces the nomination "Macedonian" (people) with others: Bulgarian, Serbian or Greek, disregarding data and contrastive methodology in contemporary historiography. Samples are analyzed as a necessity for 1. re-evaluation of unchecked, insufficiently informed, tendentiously indoctrinated, politically biased views, and 2. professional and bio-ethical responsibility in the scientific and diplomatic literature, in an age of increased data accessibility.

Key words: Bio-ethics, non-biased information, historic-cultural deception.

За авторот на книгата Балкански духови: патување низ историјата (Kaplan, 2005) Роберт Каплан, политички аналитичар, сега вработен во приватната разузнавачка фирма Стратфор и надворешен истражувач во центарот за Новата американска безбедност во Вашингтон, слободата на изразување во однос на Македонија е и слобода на избор на податоци од антимакедонски извори. Во време на електронска достапност до објективни и легитимни истражувања тоа потешко се оправдува со оглед на фактот што неговата репортерска објективност и етика имале на располагање и аргументи и контра-аргументи, и историски и современи податоци за македонската историја, кои според меѓународните стандарди на непристрасност во медиумите бил должен да ги применува. Каплан користи измешан жанр на документарност и слободно книжевно видување, што му обезбедува и дополнителна субјективна слобода. Субјектите и институциите ангажирани во новоистражени и докажани објективни видувања на македонското прашање од XIX и XX век, не смеат да останат рамнодушни на едностраниот избор на антимакедонски информации и интерпретации. За истражувачите и корисниците на слични новинарско-историски записи, Македонија е должна да ги разгледува и ваквите видувања.

По очекуваната претпоставка дека е заедничка надежта на Балканските соседи да сподедуваат слобода, мир и просперитет во своите граѓански и демократски општества денес, тогаш и етиката на објективно информирање обврзува на реакција во случаи на политичко-културолошка конструкција или перформанс, бидејќи и по 100 дена од еден настан, а особено по 100 години, дезинформациите можат непоправливо да влијаат на тековите на

историјата, културата, литературата и на односите во меѓународната заедница. (Niedermuller, 1988) Проучувањето на етичкиот синдром на новинарска пристрасност и едно-страност (со медиумите како „платена информативна војска“), посебно во однос на македонската трагедија до 1913 година и потоа, често се соочува со манипулации со вистината кои во служба на одредена идеологија и политика придонеле за бескомпромисни деформации на историската, научна и политичка свест и за кршење на цивилните и воено-политичките стандарди за одржување на светскиот ред, мир и човекови права.

Во поглавјето 3 од Балкански духови, насловено „Македонија: Желна рака посегнува по ѕвезди“, (стр. 52) Роберт Каплан и дава особен кредибилитет на книгата Војна на Источниот фронт, објавена во 1916 година од неговиот левичарски извор, американскиот комунист Џон Рид (Reed, 1916). Каплановите цитати од Рид се однесуваат на Македонија само како на територијален ентитет, но не и како национален идентитет: Македонија е страшно незамислива мешавина од раси. Турци, Албанци, Срби, Романци, Грци и Бугари живеат таму едни до други, но не и едни со други“. Роберт Каплан ги брани ставовите на Џон Рид и додава дека по Сан Стефанскиот договор Голема Бугарија се издигнала како принципат изроден од Русија. Америка, од друга страна, во првите години од 20 век е обземена со социјал-демократски идеи посебно актуализирани од претседателот Вилсон, кои биле ублажена американската верзија на социјалистичката авангарда за промени, идеи какви што денес кулминираат меѓу медиумските, образовни, државни и невладини „секуларно-прогресивни“ агенди кои го исфрлија за претседател и Барак Хусеин Обама. Во почетокот на XX век ниту Америка не и помогнала на Македонија, ниту Русија, најголемиот поддржувач за поразот на Македонија и за нејзината поделба меѓу Бугарија, Грција и Србија.

Познато е дека и кон крајот на XX век, Русија, преку својата Академија на науките, објави официјален став според кој сите македонски преродбеници биле Бугари. Факт е дека Бугарите и пред сто години пласирале дезинформации во светот дека во Македонија живеат „Бугари“, дека македонските револуционери се „бугарски“ за подоцна, врз основа на ваквите артикулации, и западни и руски новинари и публицисти пишувале за „бугарскиот карактер на Македонија“. Факт е дека за време на Илинденското востание македонските востаници немале своја информативна агенција, па сите вести за востанието во нивно име ги пласирале бугарски агенции кои востанието го претставувале како свое, а врз основа на тие податоци известувале и странските новинари. Меѓутоа, наредбајќи се на американската правда, македонскиот народ и тогаш останал неподдржан во својата борба за независност – масакриран по бојните полиња, брутализиран, ограбуван, поделен и окупиран од нови покорувачи. Американските Вилсонови стандарди за демократско само-определување и човекови права и тогаш не се однесувале на Македонија. Каплан и за овој период, во однос на македонското национално прашање и Голема Бугарија, прави импровизации со националниот идентитет: „Голем дел од Грчка Македонија е подарен на Бугарија, и тој дел главно е населен со Бугари, покрај значителен број на грчки, турски и еврејски малцинства. Во останатиот дел од Македонија, иако таму тоа денес се негира речиси од секого, бугарскиот национализам беше понапреднат од кој било национализам во Грција или Србија“. (Kaplan, 2005)

Во одбрана на своите ставови за Македонија запишувани во „транзицијата“ од 1990-те години, Каплан пренесува ставови на денешните „соседи“ на Македонија дека ФИРО Македонија се формирала како вештачки Титов производ по Втората светска војна, за да се спротивстави на рускиот Варшавски блок, и на Бугарија во него, и дека Тито промовирал претходно непостоечки посебен етнички и јазичен идентитет за Македонија, со цел да ги раскине сите емотивни врски помеѓу локалното население и она во Бугарија, чија влада била

партиско-политички блиска со Москва откако идеолошки-воено била фашистичка, во Втората светска војна.

Каплан продолжува да регресира кон информирањата на про-рускиот и про-бугарски определениот Џон Рид. Во однос на „непостоечкиот македонски народ“ на територијата на Македонија, на Каплан му се чини погодно да верува без да проверува, кога одново го цитира Рид: „...најголем број од населението во Македонија се Бугари... Тие, додека Македонија беше турска провинција, беа првиот народ кој основаше национални училишта, и кога бугарската црква се побуни против грчкиот патријарх ... Турците (на Бугарите) им дозволија да основаат епархии, зашто беше толку очигледно дека Македонија беше бугарска“.

И кон крајот на 20 век Каплан ја опишува Република Македонија со цинично деформирана диоптрија: Затворив очи да го замислам зачаденото табло спрема кое секое расно и лингвистичко барање е и различно интерпретирање на историјата. Со квази-историски цинизам и пристрасна пропаганда, Каплан се потсмева и на реалноста и на идеалите на „другите“ додека вербално ги „напаѓа и продолжува да вози“ низ една територија од поранешна Југославија која, спрема него, е изгубена во илузии за својот идентитет и култура: „Буквите беа мали, речениците долги и конфузни... Кога превезот со ѓубре се поврати, затворив очи. Скапоцената убавина на земјата се зголеми кога не беше повеќе реалност, туку само загубен идеал: Тогаш видов зошто нејзините роети имаа горчина во својот израз и тоа во хипербола. Каплан го потценува и македонскиот јазик како некаков „одново откриен јазик“, а ја исмева и македонската литература: Богомил Ѓузел – за неговата фантазмагоричност, Гане Тодоровски – за поетската тема за Вардар кој без достоинство низ вековите влечел ѓубре, Блаже Конески – за дефинирање на потрагата за идентитет и љубов во Македонија како некако движење на една рака желна за свездени простори, Анте Поповски – за неговата изјава дека „Остатокот од Европа во 1989 ги постигнал своите национални права, но сеуште не и Македонците во Грција и Бугарија, кои се под окупација.

Каплан го обезвреднува и инсистирањето на македонскиот црковен лидер, архиепископот Михаил, Каплан да обрати непристрасно внимание кон македонската вистина. Каплан ги омаловажува обидите и на д-р Орде Ивановски, кого го нарекува ФИРОМ историчар, кој се обидува да му препорача на Каплан македонски научни публикации и докази за Македонија поинакви од Капановите. Камелеонскиот шовинизам на Каплан и кон христијанскиот и кон турскиот елемент во македонската историја, како и кон патриотизмот, се крие и во овие дискриминаторски скици: „Сидовите на црквата беа сосема поцрнети од чадот на свеќите, како и врелиот здув на патриотите... Ова беше свет инспириран од чудесна темнина... свет од каде Турците сеуште не заминале. Индикативен е податокот што за рецензент на Балкански духови Каплан го употребува Портер Гос, тогашен директор на ЦИА: „Во Југославија, Каплан сого согледа колапсот на нации држави и подемот на Хобсовата џунгла на гангстерски војни, племенски колежи и идеолошки цихад. Каплан, секако беше во право“. Споредбата на бившите југословенски републики со Хобсова џунгла е дополнително антагонизирање на критички потребното, конструктивно политичко, економско и научно инвестирање во македонски и балкански демократски дијалог за коригирање на историските неправди и неточности наметнати и нерешавани токму од надворешните сили кои ги прекројуваат мапите на светот со леснина на десензитивизирани или калкулативни „деконструктивни уметници“. За такви најнови гео-стратешки глобални промени во светските влијанија, Каплан дава свои проекции во најновата книга Одмаздата на географијата: Што ни кажува картата за претстојните конфликти и битки против верата (“The

Revenge of Geography: What the Map Tells Us About Coming Conflicts and The Battle Against Fate“) (Kaplan, 2012).

Негативната пропаганда за Македонија во Балкански духови Каплан ја поткрепува и со антимакедонскиот став на британскиот про-бугарски хагиограф Мерша Макдермот од нејзината книга „Смрт или Слобода: Животот на Гоце Делчев“. (MacDermott, 1978) „Кој друг освен самиот ѓавол би ја претставил така убава мртвечката кука“ (Македонија), реторички се прашува таа. Каплан импутира историски неточни импровизации – дека Гоце Делчев (од таа „мртва Македонија“) бил всушност герилец, Бугарин, Македонија била Западна Бугарија, со тврдења дека „Македонска крв и почва се легии“ – поткрепувани со приказни во однос на мнозинското население сочинето од Африди и секакви други народи чии траги се губеле во измислени приказни за поврзаност со Авганистанци (од времето на Александар Македонски). Каплан пишува дека по Санстефанскиот договор бугарскиот принципат станал „...храбро и независно оживување на средновековното Бугарско кралство... кое ја вклучува не само денешна Бугарија, туку и целосната географска Македонија... Југословенска Република Македонија, делови од Албанија на запад и огромен дел од грчката земја околу градот Солун, со што на Бугарија и се обезбедил излез на Егејското Море“.

Каплан за денешна Македонија го дава и следното, историски и научно неточно објаснување: „Македонија е област која денес вклучува делови од северно-централна Грција, југозападна Бугарија и од југоисточната поранешна Југословенска Македонија“. Можеби и поради вакви известувачки книги, многумина фулбрајтови кадри и „добронамерници“ од американски организации денес пристигнуваат во Македонија индоктринирани со предрасуди дека Македонија не е жртва, туку причина за жртви на Балканот, и не е окупирана во 1913 година, туку е „окупатор“!?

Во продолжение на својот антимакедонизам, Каплан користи книга од илјада страници која му ја даде Бугарите, „Македонија: Документи и материјали објавени од Бугарската академија на науките“, од која цитира: „Прегледот на некои клучни прашања разгледувани во овој том на документи за Македонија убедливо покажува дека словенската популација во овој регион е бугарска... Ова е историската вистина, одразена во мноштво документи...“

Откако го ограбува македонскиот народ од неговото историско име, а Гоце Делчев го нарекува Бугарин, роден во бугарското гратче Кукуш, Каплан прави нова про-бугарска конструкција и сугерира дека бугарскиот народ се надева да си го врати Кулкис од Грците (кои го запалиле) откако на 2 јули 1913 година, за време на Втората балканска војна, неговото бугарско население го напуштило својот роден Кукуш додека бугарската војска ја притискала грчката армија сè до морето. Каплан цитира неименуван бугарски дипломат кој во Атина, во 1985 година му ја објаснувал својата хипотетична балканска поделба во колоквијален стил: „Ти си од Америка и не знаеш ништо за овие работи. Само да знаеш дека нема Кулкис, само Кукуш; и еден ден, откако ќе ги сними и НАТО и Варшавскиот пакт, пак ќе има Кукуш“.

Ако се поверува и на хипотезата дека „историјата не треба да ја прават само победници, но и обесправени, на што, според нечие мислење, ја засновал и својата социополитичка победа и Барак Обама со неговите етно-демографски и општествени борци денес, тогаш и обесправениот македонски народ во Македонија би требало да има надеж во правдата: да не биде дискриминиран од официјалната политика на ЕУ и САД денес, ако не пред 100 години. Колку се моќни и 1. меѓународното политичко право и 2. медиумите – објективно да ги уважуваат постоечките научно-историски докази за Македонија во однос

на македонскиот геноцид и уништување на географската и етничка целина на македонскиот народ, од пред основањето на ВМРО во 1893 година, до Балканските војни и потоа, е прашање чиј одговор делумно веќе се насира во еден друг однос на пристрасност и допустливост во светската политика кон Балканот. Во овој случај тоа е односот кон Босна и Херцеговина, по Дејтонската спогодба (BosNewsLife), како и кон други региони од Блискиот Исток. „Отфрлање на индивидуални слободи, подривање на слобода на говорот и субверзија на религиозна слобода, се прашања кои треба да се решаваат и преку домашни, како и преку принципиелни форми на надворешно влијание“, тврди Џоел А. Сами. Ставовите на Џоел Сами, ко-основач на Адриатскиот институт за јавна политика, се и општа референца за Балканот, а во нив се огледа и состојбата во деловите на Македонија окупирани од Грција и Бугарија уште од 1913 година, пред времето на деколонизација на земјите во развој, или на отворената нова муслиманска експанзија на Балканот, и глобално.

Во тој однос книгата Балкански духови е еден од мноштвото примери на тенденциозно политичко-новинарско, дискриминаторско игнорирање на едно државно и национално прашање – македонското – како што е и процесот-трагедија во однос и на други, иако во друг случај верски-засновани, промени во светот. Така, веќе 20 години 20 милиони луѓе доживуваат прогонување и егзодус од Средниот исток, од причина што тие се христијани а за свои прапостојбини ги имаат муслиманските држави. За таква трагедија премолчувана од официјалните (и секуларно левичарски и исламски) медиуми сведочи филмот на францускиот документарист Пјер Рехов, „Прво сабота, па недела“ – прво уништи ги Евреите на потоа христијаните, или Прво Израел на Америка. (Rehov, 2009) Македонија и пред 100 години, како и пред векови наназад, била жртва на агресори и окупатори и од иста, христијанска вера, но чиј национализам и експанзионистичка политика биле и нивна „религија“.

И покрај обидите на д-р Орде Ивановски во 1990-те години да му обезбеди на Роберт Каплан научно-историски докази за вистината за Македонија, Каплан во Балкански духови ја презира експертизата на д-р Ивановски, опишувајќи го како „државен историчар на ФИРОМ“. Каплан одбива да ги цитира и основните корумпирани факти во известувањето на кои му укажува д-р Ивановски – дека бугарските универзитети, освен нивните медиуми, во периодот околу Балканските војни поткупувале странски автори со цел зад професорските имиња да стои бугарската антимакедонска пропаганда. Каплан се исмева на подадената рака од македонскиот историчар кој бара транспарентна и објективна соработка со истражувачкото новинарство, но Каплан продолжува да го игнорира и непрецизно да изведува произволна импровизација дека „Експертите се согласувале за тоа дека словенскиот јазик на кој зборувал Гоце Делчев е поблизок до бугарскиот, одошто до српскиот“. Научната средина се прашува како Каплан не го консултирал регистрот на светски јазици според кој постои и признаен, автентичен, македонски јазик, вклучен во оние 6.374 јазици, говори и дијалекти на светот. Антимакедонската пропаганда на Каплан се огледа и во неговото убедување, спротивно и на културно-историските и лингвистички факти, според кое „додека Делчев бил жив, никој не промовирал таков различен македонски идентитет“.

Каплан пласира контроверзна констатација, дека Мустафа Кемал Ататурк е Македонец, роден во Солун во 1881 година, дека не е Грк од Солун, ниту Бугарин од Македонија. За Каплан герилците во Македонија финансирани од Бугарија придонеле за распадот на Отоманската Империја и за успехот на револуцијата изведена од младите турски офицери во тој (не кажува македонски) дел на Балканот.

За Каплан Првата балканска војна, од октомври до декември 1912 година, била ослободителна војна за алијансата на Срби, Бугари и Грци имала за цел да ја ослободи

Македонија од Турците, а не да ја окупира и подели на три дела. Според ваквата негова формулација, денешна ФИРОМ – Македонија нема што да бара од соседите. Според антимакедонизмот на Каплан, во Балканските војни српската армија одново си го зазела стариот главен град на Стефан Душан, а Грците си го зазеле Солун. Каплан упорно го брани третиот окупатор на Македонија, Бугарија, која ја жали поради недоволно заземена територија во однос на Грција и Србија: „Бугарија се нашла исклучена од тој ист регион кој со децении – преку свои дипломати, свои герилци-терористи, и свое јазично влијание – често и се чинел на дофат да го анексира“.

Во периодот пред и по Балканските војни, илјадници грчки и српски известувачи се натпреварувале да го избришат бугарското влијание во Македонија, додека нивните влади го криеле, потиснувале, бришеле и произволно обезимувале постоењето на македонскиот народ во етничка и географска Македонија. Наместо одговор на прашањето како е можно тоа, се поставува реторичко прашање во сличен случај. Можно ли е тоа во XX век, и со други народи, како израелскиот, кој со историски докази живеел на сегашната територија повеќе од 5.000 години, да биде сметан за непостоечки, во сопствената прапостојбина. На својата територија, по Втората светска војна, тој израелски народ успеал да основа старо-нова држава во која се раѓал, гинел во одбрана на сопствената историска и библиска земја, бил поробуван, иселуван во ропство, од Вавилон до Египет, и од Грција до Германија, а сепак се одржал во прататковината!? Меѓутоа, и за левичарските, секуларните и антисемитски медиуми се случува парадоксална неправда, токму во XX век – „век на човекови права и демократија“. Според нив и еврејскиот народ, во својата израелска земја, како и македонскиот, доживуваат и историска и современа неправда кога се сметаат за веишачки народи или држави, непостоечки и непризнаени од соседите. Радикално либералните, или исламистичките медиуми имаат и еден друг парадокс: палестинскиот народ. Палестинската територија и држава, според некои историско-научни и политички параметри, исто така се смета за веишачка творба, откако соседните арапски, муслимански братски народи повторливо ги протерувале своите непожелни палестински браќа од нивните земји. Вака отфрлени, Палестинците ја населувале и израелската територија, со растечка закана еден ден да го уништат суверенитетот и идентитетот на еврејскиот народ во неговата држава Израел.

Слични споредби се обидува да направи и Роберт Каплан во Балкански духови, но тие негови обиди остануваат или субјективно идеолошки коментирани или недоистражени. Каплан пишува: „Како што дезинтеграцијата на Советската Империја под раководство на Горбачов во последната декада од дваесеттиот век е слична со колапсот на Отоманската Империја за време на владеењето на Енвер-паша во првата декада на дваесеттиот век, политичката трагедија на арапскиот свет во втората половина на дваесеттиот век е слична со бугарската (трагедија) за време на првата половина (на дваесетти век)“. Кога Џон Рид ја посетил Софија во 1915 година, наведува Каплан, половина население во оваа бугарска престолнина веќе две години се состоело од македонски бегалци. Оваа состојба Каплан ја споредува со судбината на Бејрут, Дамаск и Аман, без да се потруди да даде специфични причини и разлики во однос на македонскиот народ. Можеби затоа што и Мировниот договор во август 1913 година (по почетокот на Втората балканска војна, во 1 часот наутро, на 30 јуни, 1913), како и сите претходни мировни договори и заговори против постоењето на македонскиот народ, биле цел на заколнатите непријателски соседи, окупатори и фалсификатори на вистината за посебниот идентитет на македонскиот народ во Македонија. Тој идентитет е регистриран и од времето на македонските кралеви пред Алек-

сандар Македонски, и со владеењето на Александар Велики Македон (период кога бугарските азиски племиња не биле пристигнати во денешна Балканска Бугарија), и со средновековните македонски кралски династии (меѓу кои и на Цар Самуил), и со македонските востанија, сè до 1913 година, кога и Грција, Бугарија и Србија ја заменуваат отоманската власт над Македонија со нивна окупација, решени конечно да го завршат процесот на доуништување на македонскиот национален идентитет, култура, црква и јазик. За оваа цел денес, во XXI век, најпогоден контекст се обезбедува преку глобалната агенда за ирелевантност на националните граници.

Факт е дека српските колонисти во окупацијата во Балканските војни му наредиле на македонскиот народ во рок од 24 часа да се откаже засекогаш од својата националност и да прифати српско име и идентитет. Факт е дека и грчката власт одлучила конечно да ги смета Македонците само за Грци и верувала дека кулминацијата на грчкиот триумф над Македонија е постигната со заземањето на Солун. Во останатите делови од Егејска Македонија бруталниот, варварски терор, протерување и антицивилизациска, тиранска асимилација на македонското население ќе продолжат да се применуваат систематски, преку грчките методи на перманентна шовинистичка политика против реалноста. И самата грчката армија, при навлегување во македонските села, се уверила дека македонскиот народ не само што не зборува грчки, туку не зборува ни бугарски, туку македонски, а се чувствува како посебен, македонски народ. Бугарија, иако го окупираа целиот Пирински дел од Македонија, за Каплан, како и за Рид, останала изневерена: „За Бугарите, Првата светска војна заврши исто како и Втората балканска војна: нивната нација ја изгуби цела Македонија која им припадна на Србите и на Грците“.

Иако веќе претворена во жртва распната на четири соседни страни, Каплан ја обвинува „Македонија“ и за двете загубени војни и за абдицирањето на бугарскиот крал Фердинанд во 1919 година и за убиството на српскиот крал Александар Караѓорѓевиќ, од страна на „бугарскиот Македонец“ Владо „шоферот“ (Черноземски) и за целиот пандемиум од 1913 до 1918 година, кога Македонија, според Рид, цитиран од Каплан, станала „држава во држава, која со својата инсигнија на череп и скелет за надворешниот свет станала синоним за омраза и насилан нихилизам. Опиумските профити го финансирале купувањето на оружје за ВМРО. Стандардната цена за убиство од страна на ВМРО била 20 долари, затоа бугарските политичари се движеле со цели возови телохранители. Ова го навело новинарот на Њујорк Тајмс, Џ.С. Сулцбергер, да забележи: По некоја чудна причина, Бугарите се најфините убијци во Европа“, За кои „Бугари“ и „убијци“ станува збор, господинот/комрад Каплан можел да провери и преку други архивски материјали освен антимакедонските.

Пристрасните заземања на страни не се ништо ново на ниеден медиумско-политички фронт во светот. Меѓутоа, на Македонија ѝ останува правото, и должноста, да докажува аргументи пред меѓународната заедница кои ќе го демантираат фалсификуваното негирање на македонски идентитет и суверенитет. Дали и по 100 години, Македонија може да постои како „поле за културен натпревар на народите“, во рамките на онаа „општа хуманост“ содржана во реториката на Обама во Мијанмар (18 ноември 2012 година) пред Ан Санг Су Чи или кршењето на правата и слободите на некои „помали“ народи како македонскиот, ќе продолжи под нови изговори и оградувања поради ветото на други земји, или интересот на трети, останува прашање поголемо и од медиумската објективност, додека едновременно политиката и (анти)етиката споделуваат исти, меѓузависни фронтови.

ЛИТЕРАТУРА

BosNewsLife.

Kaplan, Robert, Balkan Ghosts, a journey through history, St. Marin's Press, NY, 1993, Picador, NY 2005.

The Revenge of Geography: What the Map Tells Us About Coming Conflicts and The Battle Against Fate, Random House, Hardcover, 2012.

MacDermott, Mercia. Freedom or Death: The Life of Gotse Delchev, London and West Nyack, Journeyman Press, NY, 1978.

Niedermuller, Peter, "From the Stories of Life to the Life History: Historic Context, Social Process and the Biographical Method"; "Life History as Cultural Construction / Performance", ed. Tamas Hofer & Peter Niedermuller, WH, Budapest, 1988.

Reed, John, The War in Eastern Europe, Charles Schribner's Sons, NY, 1916.